

NA POČÁTKU STEZKY

Malý klučina, který seděl na objemném batohu, vztáhl ručku po složeném rybářském prutu, sevřel jeho rukojeť a obrátil se k dědovi. „Ga – ga“ pravil, a bylo v tom všechno – otázka, vlastnictví, důvěra i touha. „Jasně,“ odpověděl děda, „takhle se to dělá, ukaž!“ Vzal malému teleskop z rukou a začal vytahovat od špičky jednotlivé díly. Malý vykulil modré oči, když rybářský prut narůstal do délky, až nakonec zavrčela brzda navijáku, zahoupal se barevný splávek a děda na háček navlékl rousnici.

Říčka, na jejímž břehu seděli, pomalu tekla; po hladině bruslily vodoměrky, sem tam vyskočila rybka, což se vnoučkovi asi líbilo, protože vztáhl ručku a důrazně vyrazil překvapené: „Ee – tam!“

Děda se sklonil, vzal chlapečka do náruče a usadil si ho na koleně. Ted' oba seděli na rybářské stoličce; přes košaté koruny pobřežních lip, jasanů a habrů prosvítalo slunce, houkali holubi hřivnáči a z rybníku za starcovými zády se ozývaly kachny a divoké husy. Pojednou zaznělo mohutné plácání obrovských křídel, cákání vody, a to všechno se slilo nakonec do svištivého tónu, až sebou malý polekaně trhl.

„To jsou labutě, Adámku,“ chlácholivě pohladil děda zlatovlasou hlavu vnuka. „Vidíš, už jsou nad námi!“

Pět sněhobílých ptáků přeletělo nad korunami stromů a malý radostně zatleskal.

„Krása, vid'?“ Děda mrkl po labutích a pak sjel pohledem ke splávku pohupujícím se na líně tekoucí vodě. Klučík se zavrtěl a děda odehnal komára, který se už už snášel k jeho tváříčce. Od můstku přes říčku plula kolem protějšího břehu ondatra, mihl se ledňáček, na větvích lísky, která vyrostla v těsné blízkosti vody, šupajdila sýkora modřinka.

„Chlapče, jak mi to připomíná moje dětství,“ povzdechl starý. „Tak nějak jsem začínal se svým tátou toulky přírodou. Nejdříve řeka a ryby, později puška, les a pole...“

Starý se zasní. Myšlenkami se vrátil do doby před sedmdesáti lety. Byly mu tehdy tři roky, když ho táta poprvé vzal na oderský břeh; řeka šuměla na brodech, všude bylo plno motýlů, kterým kralovaly babočky kopřivové. V záplavě žlutých, modrých, hnědých i všelijak jinak kolorovaných křídel pobřežní rostliny vytvářely vlnící se pozadí neuvěřitelné palety obrazu krásy a nálady. Táta posadil kluka na břeh, navršil kolem děcka hradbu oderských oblázků a ukázal mu, jak se dělá hrázka malého rybníčku. Pak pomocí čeřítku nachytl pár hrouzků a okounků a zaplnil rybkami provizorní sádku. „Od té doby, Adámku, si mě Odra podmanila; nejdříve to byly ryby, oderské tůně, zatopené stromy, mezi jejichž kmeny se skrývaly ty největší z největších, ale také louky a lesy kolem řeky – to byla poznenáhlu objevovaná tajemství. Plazil jsem se travinami, objevoval hnízda koroptví, nacházel čerstvě narozená

srnčata, pozoroval myšky a jejich reje v chodbičkách mezi dírkami, kam hbitě mizely, když přes traviny přejel stín poštolčích nebo káních křídel... kopretiny, chrpy, vlčí máky, lilie zlatohlavé...“

Malý k dědovi vzhlédl. Zřejmě ho zaujal měkký tón dědova hlasu.

„No, vidíš, tobě je teprve rok a půl, máš tedy přede mnou náskok. Všechno se nějak zrychluje. A mně čas také běží rychleji...“

Stařec posunul lesnickou čepici s odznakem myslivecké stráže do zátylku. Splávek zatřukal, popojel proti proudu a začal se potápět. Po záseku se na udici zatřepala nazlátlá ryba. „Sakra, zase karas! Zapelevelili řeku, ryby k ničemu, kostnaté, žravé, dobré tak akorát pro krmení domácích kačen. Tehdy nás Odra krmila štikami, cejny a okouny. Mackové to byli, voňaví na sádle, sypaní kmínem, upražení dozlatova...“

Zvedl karase z vody na břeh, opatrně uvolnil háček a když vnouček vztáhl po rybě ruce, vložil mu šupinatce mezi drobné dlaně. Malý se nepolekal, pevně sevřel rybu a nadšeně vyrazil obdivné ga – ga!

„Žádné ga-ga, ale mrška je to, ryba k ničemu. Plno kostí, masa málo. To takhle candát nebo štika! A úhoř! Ten by ti, Adámku, omotal ruce slizkými kličkami, jak to umí jen vodní had.“

Karas se zamrskal a vyklouzl chlapečkovi z dlaní. Plácal se po břehu směrem k vodě; klučik se prohnul, sjel dědovi z kolena a pokoušel se rybu znova chytit. Marně. Karas se naposled odrazil a spadl do vody.

„Ééé!“ plačtivě protáhl Adámek a děda ho jen tak tak zachytil, aby se nepřekulil ze břehu za rybou. „To by to dopadlo, vody tu sice moc není, ale zato bláta habaděj. Máma by nám dala!“

Starému se vybavila Odra jeho mládí. Voňavá, čistá řeka s brody, přes jejichž oblázkové podloží voda jiskřila stříbrem ostrorettek, šuměla a lákala skorce, aby se nasýtily vším, co jim řeka přinášela. V hlinitých březích, které se vypínaly nad hladinou, sídlily stovky břehulí. Rád se díval, jak vylétávají z děr, které byly jejich domovem, a mísí se do křivek letů rorýsů, jiříček a vlašťovek. Prostor nad řekou a loukami byl plný hmyzu, ptáci jen sbírali z bohatého stolu.

„A zajímali mě nejen ptáci. Byl jsem školák, začaly moje první prázdniny, když mě tatínek posadil na oderském břehu do trsu ostrice a řekl: „Když budeš trpělivý, nepohneš se a vydržíš, dočkáš se překvapení.“

Starý si promnul oči. Nějak mu v poslední době slzely.

„Vydržel jsem, Adámku. A dočkal se! Z protějšího břehu vstoupil do brodu – srnec. Nejprve opatrně vodou procházel, ale v půli řeky, kde byl brod hlubší, začal skákat. Zatajil jsem dech, poprvé jsem z takové blízkosti spatřil nádherné zvíře. Voda stříkala, srnec plašil ryby, rackové začali poplašeně křičet. Najednou byl na mém břehu, pár kroků od mého úkrytu. Zarazil, stál bez hnutí; viděl jsem, jak rychle dýchá a nabírá nosem vzduch. To paroží! Bílá skvrna na nose – tehdy jsem ještě nevěděl, že je to větrník – hra svalů celého

těla... Co ti mám povídat, dodnes mám svého prvního srnce v paměti. Když nakonec odběhl a ztratil se mi v louce, málem jsem se rozbrečel. Tak jsem toužil toho srnce mít, dotknout se ho, vzít na naši zahradu, kde by se pásal a byl jen a jen – můj!“

Starý vytáhl z kapsy kus čisté látky a ořel vnučkovi ruce. Malý se dědovi vymknul a začal se přehrabovat v batohu. Vytáhl z něho krabici se splávky a přehraboval se jimi, protože mu nahradily jeho hračky, které zůstaly doma. Stařec se na chlapce díval a v očích mu jiskřila radost a pýcha. „Každý říká, že jsi můj obraz z dětství, kluku jeden kudrnatý,“ zahuhlal a vyměnil žízalu na háčku. „Však z tebe vychovám chlapa, jak se patří a sluší – rybáře i myslivce. Naučím tě všem finesám, aby ses vyznal a porozuměl přírodě v celé její složitosti a kráse. To dneska už umí málokdo. Lidi spoléhají na počítače, tam se dozvědí všechno, ale neuvidí, neucítí, nepocítí to, co člověka obklopuje právě tady, v náručí zdravé krajiny...“

Zasnul se. Opět šel krajinou se svým tátou a strýčkem Františkem. Oba se mu věnovali, oba mu předávali vše, co bylo jejich bohatstvím a poznáním. Z lužní krajiny později zamířil do hor, toulal se i zeměmi obklopenými moři, potápěl se tam za rybami, pozoroval delfíny; bylo to nádherné, exotické, ale stejně se vždycky vracel tam, kde na podzim troubili jeleni, v létě srnci honili v obilných lánech srny, kachny se zvedaly při honech z rákosí a volavky chraplavě hlásily, že se vracejí z polí na rybníky, aby přenocovaly v širokých korunách staletých dubů na hrázích.

„Tak se člověk poddá osudu, přijme nabídku a potká při své cestě mnoho lidí. Najde si přátele, zamiluje si kus krajiny a stane se její součástí, zapustí kořeny a vytvoří domov. Pro sebe a svoje blízké.“

Nad hlavami jim zašumělo hejno špačků. „No vida,“ řekl starý. „Už se houfují, za chvíli potáhnou na jih. Po nich se s námi rozloučí jiříčky a vlaštovky. A když ze severu přitáhnou divoké husy, tak to bude za dveřmi ten čas, kterému se za mého mládí říkalo – zima. Ta pravá se sněhem a ledem už není, stejně se tak z našeho života vytratilo mnohé a mnohé se změnilo...“

Malý přicupital k dědovi a podával mu velký splávek, který starý dříve používal na lov štik a sumců. Děda si splávek vzal, pohladil vnučka po hlavě a znovu si ho posadil na kolena. „Třeba, Adámku, ještě spolu najdeme řeku, kde štiky žijí. Třeba spolu ještě ulovíme i sumce. A bude – li mi dopřáno, tak spolu vystopujeme jelena nebo divočáka. Jak se říká, ocitneme se na lovecké stezce. Ty budeš na jejím počátku a já...“

Odmlčel se. Sklonil se ke kloučkovi ve svém náručí a vtiskl mu lehký polibek do vlásků. Nepovažoval za nutné předchozí myšlenku dokončit. Osud se nemá provokovat...

Štěpán Neuwirth

